

“İnşâallah” kelimesi üzerine

Said Bey: “İnşallah’ın mânâsı ve önemi nedir? ‘Allah nasip eder inşaallah’ gibi bir cümlede yanlışlık olabilir mi?”

İnşaallah kelimesi, Allah’ın geleceğe dönük cümlelerimiz arasında ve üslûbumuz içinde kullanmamızı istediği bir vahiy kelâmıdır. İnsan her ne kadar cüz’î irade sahibi ise de, Bediüzzaman Hazretlerinin ifadesiyle “âlemin en mükemmel meyvesi ve arzın halifesi ve emanet-i kübrânın hâmili olan insanın sergüzeşt-i hayatiyesi, her şeyden ziyade, kaderin kanununa tâbidir.”¹ Yarınımızın planlamasını yaparız; fakat planımızı yürütmek için gerekli adımları Allah’ın inayetiyle atarız, işimizin sağlıklı ve verimli yürümesi için Allah’a dayanır, Allah’a tevekkül ederiz. Bu duru ve samimi inancımızı “inşâallah” kelimesi ifade eder.

Yahudi ve müşriklerden bazıları Peygamber Efendimiz’e (asm) mağarada üç yüz yıldan fazla yatan gençlerin hikâyesinin ne olduğunu, Zülkarneyn hakkında ne bildiğini ve ruhun ne olduğuna dair sorular sormuşlardı. Peygamber Efendimiz (asm) de o an cevap vermemiş, her gün kendisine gelerek âyetler indirip duran Cebrâil’in (as) bu sorularla ilgili de derhal âyetler indireceği kanaatiyle, “Yarın gelin, cevap vereyim” deyivermiş, ancak “inşâallah” dememişti.

Fakat Cebrail’in inmesi ve vahyin gelmesi haftalarca gecikti. Peygamber Efendimiz (asm) bundan müteessir oldu. Nihayet haftalar sonra Hazret-i Cebrâil (as) gelince Peygamber Efendimiz (asm) bunun sebebini sordu. Hazret-i Cebrâil (as) de sırayla Meryem Sûresi’nin 64. âyetini, Kehf Sûresi’nin 23. ve 24. âyetlerini ve Duhâ Sûresi’ni indirdi.

O an indirilen âyetleri buraya alalım:

“Biz ancak Rabbinin emriyle ineriz. Gelecek olan, geçmiş olan ve ikisi arasında bulunan ne varsa O’nun ilminde ve kudretindedir. Rabbin hiçbir şeyi unutmuş değildir.”²

“Hiçbir şey hakkında ‘Yarın bunu muhakkak yapacağım’ deme. Ancak ‘İnşâallah’ deyip, Allah’ın dilemesi şartına bağlarsan müstesnadır. Unuttuğun zaman da, yine

Rabbini an ve ‘Umulur ki, Rabbim beni bundan daha hayırlı ve doğru bir yola eriştirir’ de.”³

Görüldüğü gibi Cenâb-ı Allah, gelecekle ilgili konuşmalarımızda “Allah dilerse, Allah izin verirse, Allah nasip ederse...” gibi mânâlara gelen “İnşâallah” kelimesini söylememizi şart koşuyor. Çünkü gelecek bizim elimizde değil. Gelecek Allah’ın takdirindedir. Gelecekte nasıl bir tecellî gerçekleşeceğini bilmiyoruz. Sadece olmasını arzu ettiğimiz şeyler söz konusu. İşte bunları konuşurken Allah’ın dilemesi şartına bağlayarak konuşmamız gerekiyor. Ki, “İnşâallah” kelâmı bize bunu sağlıyor.

Bu pencereden bakınca, “Allah nasip eder inşallah” cümlesinden şu manayı çıkarmak mümkün: “Allah dilerse nasip eder”.

Öte yandan bu cümle ile kastedilen, Cenâb-ı Hakk’ın nasip etmesini büyük bir arzu ile istemekse, bunda da bir yanlışlık yoktur elbette. Burada önemli olan, bu kelime ile, gelecekle ilgili bir şeyler yapmayı kendi üzerimizden atan bir tembelliği veya kendi yapabileceğimiz şeyleri Allah’a havâle eden vurdumduymazca bir havaleciliği kastetmemeye dikkat etmeliyiz. Yani bu kelimeyi, içerdüğü mânevî kuvveti sarsıcı şekilde kullanmamalıyız.

“İnşâallah” kelimesi kararlılığımıza gölge düşürmüyor. Bilakis, “Allah’ın dileği ile örtüşmesi halinde ben kararlıyım” mânâsını içeriyor. Oysa bazen kararsız olduğumuz ve hattâ olumsuz düşündüğümüz bir meselede de--sırf muhataptan kaçmak için--“inşâallah” deyip geçiyoruz. Bu yanlıştır. Çünkü bu durumda bu kelâmı bir kaçış cümlesi olarak kullanıyoruz. Muhatabımız da çileden çıkıyor. “İnşallah’la maşallahla olmaz!” gibi nezaketsiz sözler sarf ediyor. Bu nezaketsizlikte bizim de payımızın olduğunu unutmamalıyız.

Dipnotlar:

1- Sözler, s. 434

2- Meryem Sûresi: 64

3- Kehf Sûresi: 23, 24